

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Första kammaren. Nr 30.

Onsdagen den 1 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 24 nästlidne månad.

Herr talmannen tillkännagaf, att sedan F. E. Bergman erhållit begärdt entledigande från sin anställning såsom vaktmästare hos Första kammaren, herr talmannen och de ledamöter, som fått i uppdrag att jämte honom tillsätta kammarens kansli- och vaktbetjäning, till vaktmästare hos kammaren efter Bergman antagit e. o. vaktmästaren hos riksgäldskontoret P. A. Andersson.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under gårdagen aflämnade och då bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts sistlidne dag bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående utbyte mellan kronan och Stockholms stad af mark vid Husarviken å Djurgården.

Föredrogs Kungl. Maj:ts nästlidne dag bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående vidtagande af eldsäkerhetsanordningar i vissa krigsarkivets lokaler.

Om eldsäkerhetsanordningar i vissa krigsarkivets lokaler.

Herr Clason: Jag har begärt ordet för att yttra mig med anledning af föreliggande proposition, men jag anhåller att därvid äfven få tillägga ett par ord till det beklagande, som i går hördes öfver, att många propositioner öfver hufvud komma så sent in till Riksdagen. Vi ha nog redan under de senaste åren vid mer än ett till-

Om eldsäkerhetsanordningar i vissa krigsarkivets lokaler. fälle haft anledning att klaga öfver, att frågor på det viset framlagts så sent, att deras behandling måste bli brådstörtad. Men så långt som i år har det ändå aldrig gått, och jag anhåller att få styrka detta med några siffror.

(Forts.)

I fjol inlämnades till kamrarna före påskferiernas början 167 och därefter 62 propositioner, d. v. s. af hela antalet 229 utgjorde de, som kommo efter påskferiernas början, omkring en fjärdedel. Vi tyckte nog, att redan detta var ganska mycket. I år däremot kommo före påskferiernas början, om jag räknar rätt, endast 82, men efter deras början hafva hittills kommit mellan 160 och 170 propositioner, d. v. s. af hela antalet omkring 250 inkomna propositioner hafva mer än två tredjedelar kommit efter påskferiernas början. Afven om hänsyn tages därtill, att påsken i år börjat något mer än en vecka tidigare än i fjol, är skillnaden alldeles oerhörd. Jag måste också betona, att detta icke blott inverkar på riksdagens längd, utan också naturligtvis medför risken, att ärendena lätt bli behandlade långt ytligare än eljest, äfvensom att det betager riksdagsmännen den pröfningsrätt, som annars skulle kunna taga sig uttryck i motioner med ändringsförslag. Ty i en tid, då utskottens sammanträden och Riksdagens plena äga rum under sådant högttryck som nu, måste det naturligtvis för de flesta enskilde riksdagsmän blifva faktiskt omöjligt att hinna i motionsväg framlägga de betänkligheter eller ändringsförslag, som de kunde önska, äfven om de anse sig hafva aldrig så goda grunder därtill.

I detta sammanhang tillåter jag mig äfven rikta en anmärkning däremot, att propositionerna icke utdelas i kamrarna samtidigt med att de aflämnas. Af de i går framburna, som jag tror öfver ett tjugotal, propositionerna fanns ännu i går kväll inte ett enda exemplar från tryckeriet tillgängligt för kammarens ledamöter. Under sådana förhållanden är det en ren tillfällighet, om man får någon kännedom om deras innehåll eller kan bereda sig möjlighet att, om man så skulle önska, yttra sig vid remissen.

Detta om saken i allmänhet. Hvad så angår den föreliggande frågan, så rör den anvisande af ett anslag å 31,200 kronor till eldsäkerhetsanordningar i krigsarkivets lokal. Det är ju i och för sig ett godt ändamål, men jag tror, att man måste säga, att saken också har sin fränsida. Riksdagen har sedan många år tillbaka flere gånger och på mer än ett sätt uttalat sig för ett planmässigt ordnande och centraliserande af våra arkiv, särskildt de centrala ämbetsverkens arkiv. Förslag till åtgärder i den riktningen hafva äfven på annat sätt vid olika tillfällen varit å bane och stundom varit mycket nära sitt förverkligande. Men just som man varit nära att taga det slutliga steget, hafva hinder uppstått i form af motstånd från ett eller annat ämbetsverk mot centralisationstanken. Äfven om man haft underhålliga lokaler och ganska bristfälliga anordningar med hänsyn till handlingarnas ordnande, har man velat à tout prix behålla de gamla papperen hos sig i stället för att öfverlämna dem eller medverka till deras öfverlämnande till ett centralt arkiv, hvilket både ur arkivvårdens och forskningens synpunkt är det enda riktiga. Och följderna har blifvit ett lappande och lappande på dessa gamla lokaler,

hvilket visserligen för hvarje gång icke kostar så mycket, men som i längden blifvit ganska kostsamt. Skulle man plocka ihop hvad som på detta sätt anvisats från besparingar eller annorledes, så skulle det bli ganska betydliga belopp. I stället för att gripa sig an med saken i dess helhet och för flere ämbetsverksarkiv på en gång, ordnar man tillfälliga lokaler än här än där; man betalar ut penningar för tillfälliga inredningar och för tillfälliga transporter; af värdefulla byggnader gör man upplagsmagasiner för gamla papper, såsom nu exempelvis af f. d. riksbankshuset vid Skeppsbron, där man trafvat upp papper i högar, så att det är omöjligt att forska i dem; och så lappar man som jag sade, upp de gamla lokalerna, ehuru man i grunden erkänner, att de icke äro ändamålsenliga.

Här föreslås nu anvisande af 31,200 kronor för sådana anordningar inom en lokal, som man dock erkänner sig icke i längden vilja behålla såsom arkiv, utan hvarifrån man tvärtom med det allra snaraste vill komma, en lokal, som alltså är endast provisorisk. Läser man propositionen, finner man för öfrigt, att man egentligen vill ha 12,000 kronor till för liknande åtgärder i andra provisoriska lokaler. Jag vill icke bestrida, att icke dessa åtgärder kunna vara behöfliga, men hvad jag skulle önska hade kunnat framläggas i samband med detta förslag, och hvad jag själf skulle velat framlägga till påseende bredvid detsamma, om icke motionstiden faktiskt varit så beskuren som den är, det voro en framställning dels om det stora samband, i hvilket dessa frågor böra ses, och dels om de summor, som på olika sätt under de senaste femton åren plotrats bort på dessa i grunden dock blott provisoriska åtgärder, som skulle varit onödiga, om man på sin tid vidtagit den centralisation, som Riksdagen rekommenderat, till hvilken man dock nog en gång enligt min tanke måste komma, och hvilken i en framtid man skall beklaga, om den icke i vår tid genomförts.

Om statsutskottet trots brådskan kunde taga äfven hvad jag nu yttrat i någon mån i beaktande, skulle utskottet utan tvifvel göra en god sak äfven för en planmässig användning af statens medel.

Jag anhåller att detta yttrande måtte få åtfölja propositionen till statsutskottet.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades den kungl. propositionen till statsutskottet; och skulle till utskottet jämväl öfverlämnas det i anledning af samma proposition inom kammaren nu afgifna yttrandet.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under gårdagen aflämnade nädiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning om understöd i vissa fall åt värnpliktigs familj (familjeunderstöd) under mobiliseringsöfningar senare hälften af år 1912 eller förra hälften af år 1913.

Om eldsäkerhetsanordningar i vissa krigsarkivets lokaler.
(Forts.)

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet nr 2 Kungl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag dels till lag om ändrad lydelse af 13 § i lagen angående medling i arbetstvister den 31 december 1906 och dels till lag om ändrad lydelse af 2 § i lagen angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag den 20 november 1909.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts sistlidne dag bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående inköp af vissa områden i Sorsele och Dorotea socknar för nomadlapparnas behof af renbete m. m.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet nr 1 Kungl. Maj:ts nedannämnda nästlidne dag bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående anvisande af anslag till understödjande af sjuk-kassor, som meddela moderskapsunderstöd;

2:o) angående anslag till anordnande af yrkesinspektion; samt

3:o) angående anslag till anordnande af inspektion öfver elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöfverföring.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran jordbruksutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande nr 42 och memorial nr 60 äfvensom Första kammarens första tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtanden nr 14 och 15.

Herr statsrådet *Berg* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående inrättande af vissa parallellklasser vid folkskoleseminarierna i Uppsala, Strängnäs och Kalmar;

2:o) angående anslag till vissa af svenska lifräddningssällskapet anordnade kurser;

3:o) angående pensionsreglering för rektorerna vid de allmänna läroverken;

4:o) angående användande af naturhistoriska riksmuseets byggnadsfond för genomförande af vissa förändringar i planen för museets portvaktshus vid Djurgårds-Frescati;

5:o) angående uppförande af asylbyggnad å allmänna barnbörds-
husets tomt å kungl. Djurgården; samt

6:o) angående anslag till August Abrahamsons stiftelse å Näs
m. m.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 27 och
30 nästlidne april bordlagda utlåtande nr 17, i anledning af väckt
motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förslag i syfte att
frågor om nya eller förhöjda förmåner till ämbets- och tjänstemän
endast genom Kungl. Maj:t må kunna föreläggas Riksdagen, biföll
kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 27 och 30 sistlidne *Om ordinarie*
månad bordlagda memorial nr 18, med föranledande af kamrarnes *kommunal-*
skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande nr 10 i anledning *stämors*
af väckt motion om ändrad lydelse af § 17 i förordningen om kom- *hållande å*
munalstyrelse på landet. *sön- eller helg-*
 dagar.

Nu föredragna memorial hade följande lydelse:

»I utlåtandet nr 10 i anledning af väckt motion om ändrad ly-
delse af § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet hem-
ställde utskottet, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det
täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga för-
slag till sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse på lan-
det, att därigenom tryggas de ordinarie kommunalstämmornas ut-
sättande till sön- eller helgdag, där detta befinnes erforderligt för att
möjliggöra ett allmänt deltagande i kommunens angelägenheter, och
att därvid de små röstägarnas intressen tillgodoses i lika mån som
de stora röstägarnas.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag har denna hem-
ställan blifvit af Andra kammaren godkänd, hvaremot Första kam-
maren med afslag å utskottets förberörda hemställan bifallit en af
herrar Bellinder, Kjellén, grefve Hamilton, Jansson i Djursätra, Mag-
nusson och Jönsson afgifven reservation, däri yrkats, att Riksdagen
i anledning af förevarande motion ville för sin del besluta, att § 17
i gällande kungl. förordning om kommunalstyrelse på landet skall
erhålla följande lydelse:

§ 17.

Tre ordinarie kommunalstämmor skola årligen hållas: — — —
— — — äfvensom af revisorer.

Ordinarie kommunalstämma i december äger besluta, huruvida
de ordinarie kommunalstämmorna eller vissa af dem under det näst-
följande året skola utsättas till sön- eller helgdag.

Den, hvilken — — — — af sagda förvaltning.

Utskottet har funnit dessa beslut vara af den olika beskaffenhet,
att någon sammanjämkning dem emellan icke låter sig göra, hvilket
utskottet härmed får för Riksdagen anmäla.»

Om ordinarie
kommunal-
stämmors
hållande å
sön- eller helg-
dagar
(Forts.)

Herr von Geijer: Herr Kjellén, som afgifvit den vid memo-
rialet fogade reservationen, är af sjukdom hindrad att närvara och
har bedt mig, som instämt i reservationen, att söka få till protokol-
let antecknad en rättelse i denna reservation. I öfversta stycket
på sidan 5 förekommer en punkt så lydande: »Men då positiva
beslut föreligga från bägge kamrarna, är det sällsynt att uppgiften
af utskotten lagts åsido som hopplös.» Ordet »sällsynt» skulle näm-
ligen behöfva i någon mån modifieras. Det framgår nämligen af den
monografi af Gränström, som åberopas i reservationen, att under åren
1867—1910 lagutskottet i femton särskilda fall verkligen lagt upp-
giften åsido såsom hopplös. Vid detta förhållande torde ordet »säll-
synt» vara väl starkt, och således lämpligare att detta ersattes med
någonting annat t. ex. »ganska sällsynt» eller något sådant.

Emellertid då jag fått ordet, skall jag be att få å egna vägnar
yttra några ord. Under åren 1911 och 1912 framlades förslag af
precis enahanda syfte som nu föreliggande, nämligen att söka undan-
röja hindren för ett allmännare deltagande i de sammanträden, där
kommunala angelägenheter handhafvas, och medlet för ernående af
detta mål är också enahanda eller att säkerställa, att dessa kom-
munalstämmor skulle afhållas, där sådant behof förefunnes, på sön-
eller helgdagar. Under fjolåret beslöt konstitutionsutskottets flertal
att afstycka förslaget, men detta ej af någon ovilja mot syftet, utan
därför att det förmenades att ett förslag i denna riktning vore obehöf-
ligt, då enligt flertalets mening grundad anledning förelanns, att, om
det verkligen inom en kommun funnes en allmän mening för att
stämmorna skulle hållas på sön- eller helgdag, vederbörande, som
hade att utlysa dessa stämmor, skulle ställa sig en sådan allmänt
uttalad mening till efterrättelse. Och för att än yttermera under-
stryka detta, uttalade majoriteten inom utskottet följande, hvarom jag
skall be att få i detta sammanhang erinra:

»Utskottet, som delar motionärens uppfattning, att ett flitigt del-
tagande i de kommunala sammanträdena är synnerligen önskvärdt,
vill i detta sammanhang framhålla vikten af att vederbörande ord-
förande i kommunalstämma såvidt möjligt tillmötesgår af kommunens
medlemmar mera allmänt uttalade önskingar i fråga om valet af
dag för stämmas hållande, för att därigenom bereda det stora fler-
talet tillfälle att närvara vid förhandlingarna.»

Ett annat förslag fördes fram, gående ut på att åvägabringa en
ändring i 17 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet.
Detta förslag innebar, att ordinarie kommunalstämma i december skulle
äga att besluta, huruvida de ordinarie kommunalstämmorna eller
vissa af dem under det nästföljande året skulle utsättas till sön- eller
helgdag, eller precis samma bestämmelse, som återfinnes i memorialet.
Om detta förslag enade sig samtliga de ledamöter i konstitutions-
utskottet, som tillhörde liberala samlingspartiet; förslaget fick jäm-
väl anslutning från andra håll. Första kammaren biföll utskottets
hemställan om afslag å motionen, men Andra kammaren biföll nyss-
nämnda förslag. Vid sådant förhållande var en sammanjämkning
gifvetvis icke möjlig.

Vid 1912 års riksdag har framförts förslag i enahanda syfte, och

medlet är ock detsamma. När ärendet behandlades i utskottet i år framhölls från flera håll, att den mening, som flertalet i fjol omfattat, eller att goda skäl föreläge för antagandet att vederbörande kommunalstämмоordförande verkligen skulle i de fall, då behof därom föreläge, utlysa stämmorna till en sön- eller helgdag, näppeligen motsvarades af verkliga förhållandet samt att det uttalande af konstitutionsutskottet, som jag citerat, knappast haft någon effekt utan måste räknas till de platoniska. Vid sådant förhållande böjde sig högern inom utskottet för dessa anmärkningar och enade sig om det förslag, som i fjol framfördes af liberala samlingspartiet och då bifölls i Andra kammaren. Som bekant enade sig vänstern emellertid om ett annat förslag, gående ut på en skrifvelse med något utsträckt syfte, hvar emot den mening, som i fjol omfattades af samlingspartiet, bars fram i eu reservation. Resultatet blef att Andra kammaren biföll utskottets förslag och Första kammaren reservationen.

Om ordinarie kommunalstämmons hållande å sön- eller helgdagar.

(Forts.)

Jag kan vid detta tillfälle, då ärendet nu skall skrinläggas för obestämd tid, icke underlåta att såsom min mening uttala, att vänstern i år bort acceptera det förslag, som högern framburit och hvilket till alla delar sammanfaller med hvad vänstern år 1911 hade beslutat. Någon omständighet har väl icke på ett år inträffat, som föranleder en sådan förändring i uppfattningen. För att nu i sista stund möjliggöra, att ett sådant förslag i sammanjämningsväg antoges, har denna reservation framkommit, om än reservanternas ej varit blinda för att anmärkningar kunnat riktas mot en sådan sammanjämningsväg.

Jag har emellertid intet yrkande att framställa.

Herr Clason: Efter den framställning, som gjorts från reservanternas sida, böra kanske några ord yttras äfven från utskotts-majoriteten.

Jag vill då endast anföra det, att då denna fråga behandlades i utskottet, utskottet bland annat sökte göra sig en föreställning om, huru det förfarits i tidigare fall, då det varit fråga om sammanjämningsväg mellan å ena sidan ett positivt beslut och å andra sidan ett skrifvelseförslag. I utskottet kunde därvid endast fyra fall framdragas, nämligen två fall från början af vårt nuvarande riksdagsskick och två fall från senare tid. I båda dessa fall från senare tid hade vederbörande utskott ansett sammanjämningsväg icke kunna äga rum. I de båda fallen från tidigare riksdagar hade däremot från utskottets sida sammanjämningsväg föreslagits, men i båda dessa fall hade sammanjämningsvägen sedermera afslagits af endera kammaren. Någon sammanjämningsväg kom således icke till stånd.

I dessa fall var det äfven så, att skrifvelseförslaget och det positiva beslutet till innehållet ganska nära täckte hvarandra. Här däremot är ju förhållandet det, att i skrifvelseförslaget ingår ett realmoment, nämligen om ändrad rösträtt på kommunalstämman, hvarom icke ett spår finnes i det positiva beslutet. Äfven af denna grund har det synts utskottets majoritet, att sammanjämningsväg icke kunde föreslås.

Efter härmed slutad öfverläggning lades förevarande memorial till handlingarna.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 27 och 30 nästlidne april bordlagda utlåtanden:

nr 53, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utvändigt reparation af stora sjukhusbyggnaden vid garnisonssjukhuset i Stockholm,

nr 54, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar af vissa förskottsvis utgifna medel,

nr 55, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående tillbyggnad och omändring af mässbyggnaden för underofficerare och manskap vid Lifgardet till häst,

nr 56, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående återuppförande för Svea trängkår af en nedbrunnen verkstadsbyggnad m. m.,

nr 57, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af en gevärsförrådsbyggnad med reparationsverkstad å Visborgs slätt,

nr 58, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af anslag till sjökarteverket och till utförande af sjömätningar,

nr 59, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig förstärkning af reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll,

nr 60, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inredande af skollokalerna m. m. för flottans räkning i f. d. landshöfdinge-residenset i Karlskrona,

nr 61, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af anslag för beredande af tillfällig förbättring i lots- och fyrpersonalens aflöningsförmåner jämte en i ämnet väckt motion,

nr 62, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till aflönande af en extra mariningenjör m. m.,

nr 63, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående täckande af öfverbetalning å den för Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning afsedda delen af extra ordinarie anslagen till nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m., samt

nr 64, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående användande af besparingar å vissa extra ordinarie anslag till anskaffning af fartygsmateriel för täckande af brister i andra dylika anslag,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande bankoutskottets den 27 och 30 sistlidne månad bordlagda utlåtande nr 19, angående vissa framställningar, rörande tionde hufvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—12.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

*Ang. pension
åt extra
landtmätaren
A. E. Söder-
ström.*

I anslutning till hvad Kungl. Maj:t i en till Riksdagen den 29 mars 1912 aflåten proposition, nr 116, föreslagit, hade utskottet i föreliggande punkt hemställt, att Riksdagen måtte medgifva, att extra landtmätaren i Göteborgs och Bohus län, kommissionslandtmätaren Albert Emannel Söderström finge från och med månaden näst efter den, under hvilken han entledigats från sina befattningar i landtmäteristaten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af ettusensexhundra kronor.

Reservation hade afgifvits af herrar *Neiglick, Wallenberg, Henricson* i Karlslund, *Juhlin, Kristensson, Vahlquist, Carlson* i Herrljunga och *Borg*, hvilka ansett, att pensionsbeloppet bort bestämmas till 1,200 kronor.

Herr Wallenberg: Jag har jämte en ledamot från Första kammaren och åtskilliga ledamöter från Andra kammaren reserverat mig i denna punkt, icke mot beviljande af pension, utan mot pensionsbeloppet. Förhållandet är nämligen med bemälda Söderström, att han icke varit ordinarie tjänsteman och icke på långa vägar uppnått hvarken de tjänsteår eller den lefnadsålder, som erfordras för pension. Och den enda orsak till pension, som man kan läsa fram mellan de rader, som skrifvits om mannen, är att det skulle vara fördelaktigt för statsverket, att han finge sysselsätta sig med något annat än denna tjänst. Under sådana förhållanden anser jag, att det är principvidrigt att i pension gifva honom det belopp, som staten nu betalar honom, så länge han står kvar i statstjänst. Och på grund häraf hemställer jag om bifall till reservationen.

Herr von Stapelmohr: Ja, det är som den senaste talaren sade, så, att utskottets ledamöter enat sig om, att Söderström borde tillerkännas någon pension, men att i fråga om beloppet åsikterna gått isär, i det att halfva antalet ledamöter förordat bifall till den kungl. propositionen, hvaremot den andra hälften önskat, att pensionsbeloppet måtte nedsättas till 1,200 kronor. Jag har förenat mig med dem, som tillstyrkt bifall till den kungl. propositionen, därför att jag anser, att det föreslagna beloppet icke är för högt tilltaget. Det står nämligen i öfverensstämmelse med den pension, som kommissionslandtmätare äga att vid 65 år uppbära efter att i 30 år hafva varit i landtmäteriets tjänst. Det är visserligen sant, att Söderström icke uppnått den föreskrifna åldern af 65 år, men hvad beträffar tiden för arbetet i landtmäteriets tjänst, har han varit i sådant arbete 32 år, således längre tid än som erfordras för erhållande af pension såsom kommissionslandtmätare. Under denna tid af 32 år har han visserligen icke varit verksam som kommissionslandtmätare mera än cirka 11 år, men han har under den öfriga tiden utfört en del andra arbeten såsom med stadsplaners utförande, hvilket arbete landtmäteristyrelsen ansett böra i värde jämsättas med det arbete, som utföres af landtmätare, som arbeta på eget ansvar. Nu är Söderström bruten

*Ang. pension
åt extra
landtmätaren
A. E. Söder-
ström.*
(Forts.)

till sina kroppskrafter. Af ett handlingarna bilagdt läkarbetyg framgår, att Söderström på grund af svårartadt äderbräck i bägge benen, ägghvitesjukdom och degenererad hjärta är för framtiden arbetsoduglig samt oförmögen att sin tjänst utöfva, äfvensom att denna hans sjuklighet under de senaste åren förvärrats och ökats, hufvudsakligen genom ansträngande arbete å fältet.

Och själf uppger Söderström, att han »icke utan den äskade pensionen vore i stånd att efter ett eventuellt afskedstagande försörja sig och de sina», och han framhåller jämväl »den uppenbara omöjligheten för honom att, på grund af sin sjukdom, hädanefter genom enskilda uppdrag kunna förskaffa sig några inkomster». Vid detta förhållande kan väl icke ett pensionsbelopp af 1,600 kronor vara för mycket, då han därmed skall försörja sig, hustru och tre minderåriga barn.

Söderström har vid omläggningen af landtmäteriet förordnats till extra landtmätare med ett årsarvode af 1,600 kronor. Bland hans öfverordnade lärer den mening gjort sig gällande, att tjänsten icke kan fräntagas Söderström endast på den grund, att han till följd af bristande kroppskrafter icke kan tillfredsställande sköta befattningen. Vid detta förhållande kan jag icke finna, att det skulle vara gagneligt för staten att hafva kvar Söderström såsom tjänsteman och betala honom en aflöning utan att kunna af honom utkräva det arbete, som motsvarar den aflöning man lämnar. Tvärtom skulle det vara till mera gagn för det allmänna, att platsen blefve ledig och därefter kunde besättas med en fullt arbetskraftig person.

Ett skäl, som synes mig föranleda till att Riksdagen och staten böra visa välvilja mot gamla kommissionslandtmätare och vice kommissionslandtmätare, är det, att då Riksdagen år 1909 fattade ett beslut, som gick ut på att kommissionslandtmätare- och vice kommissionslandtmätarebefattningarna skulle uppböra och ersättas med distriktslandtmätare och extra landtmätare, däri visserligen ingick, att kommissionslandtmätare och vice kommissionslandtmätare skulle fortfarande vara bibehållna vid rätten till förordnande till landtmäteriförrättningar under vissa förutsättningar och villkor. Men detta förbehåll var dock af minimalt värde, då de gamla landtmätarne svårigen kunde med framgång konkurrera med statens tjänstemän, de yngre distriktslandtmätarne och extra landtmätarne. Samtidigt nedattes också landtmäteritaxan med omkring en tredjedel. Följden blef den, att då kommissionslandtmätarne och vice kommissionslandtmätarne som icke erhöilo befordran, enligt nya staten, nära nog blefvo betagna möjlighet att få förordnande, och att, om de ändock lyckades att få något förordnande, de icke finge uppbära ersättning därför med mera än $\frac{2}{3}$ af hvad de förut haft rätt att uppbära. Vid detta förhållande anser jag för min del, att det icke är mer än billigt, att staten tillgodoser Söderström, då han icke vidare kan utöfva sin befattning. Jag kan icke heller finna, att en sådan åtgärd från statens sida skulle innebära något principvidrigt. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Jag beklagar, att yttrandet af ordföranden i bankoutskottet föranleder mig att vidare yttra mig i den här frågan.

Jag har försökt undvika att ingå på personalia, men det synes icke vara möjligt att kunna nog kraftigt motivera reservationen utan att anföra några personliga skäl.

Söderström blef redan år 1880 auskultant, men han sysslade ända till år 1901 eller under 21 år med stadsingenjörsarbeten för Göteborgs stad. Och det är om dessa arbeten landtmäteristyrelsen yttrat, att de kunde utföras utan myndighets förordnande. 1909 utnämnde landtmäteristyrelsen Söderström till extra landtmätare, ehuru han redan år 1905 utnämnts till kommissionslandtmätare. Hvarför utnämndes han icke till distriktslandtmätare? Jo, därför att han enligt landtmäteristyrelsens uppfattning icke hade därför erforderliga kvalifikationer. Och då han icke utnämnts till distriktslandtmätare, kan han icke erhålla pension enligt 1907 års lag. Och det står äfven i handlingarna, att han icke heller kan få pension enligt 1885 års lag. Kunde han detta, skulle han denna dag vara berättigad till en pension af 800 kronor.

Ang. pension
åt extra
landtmätaren
A. E. Söder-
ström.
(Forts.)

Herr Söderström säger, att han på grund af sjuklighet är arbetsoduglig. Detta vitsordades af den sista talaren. För min del tror jag, att felet ligger mindre hos Söderström än hos hans öfverordnade, alldenstund Söderström under denna sin sjuklighet inom Göteborgs stad och angränsande kommuner sysslade med hvarjehanda göromål, som höra till hans yrke. Jag anser således icke uppgiften om hans sjuklighet vara exakt. Man säger vidare, att Söderströms ekonomiska ställning gjorde det omöjligt för honom att taga afsked, därest icke pension till erforderligt belopp blefve honom beviljad. Man kan förstå, huru gärna landtmäteristyrelsen vill bli af med denna man, när man ser detta. Det är icke obekant, att Söderström skattat år 1909 för en bevillningstaxerad inkomst af 10,000 kronor och en inkomstskattetaxerad inkomst af 11,500 kronor och år 1910 varit bevillningstaxerad för 9,960 kronor och inkomstskattetaxerad för 13,000 kronor. I regel anför jag aldrig sådant, när det är fråga om pensioner. Ty jag anser, att en förtjänt man skall hafva sin rätt, oafsedt om han är förmögen eller icke. Men då den sökande kommer och säger: »jag är arm och fattig», då anser jag mig ha rätt att vederlägga honom med offentliga siffror. Ja, jag skulle kunna tillägga åtskilligt, men jag skall inskränka mig till att, på grund af att det fattas mannen 8 lefnadsår och 14 arbetsår för att vara berättigad till denna pension — om han öfver hufvud är pensionsberättigad — yrka bifall till reservationen.

Herr Berggren: Då jag haft tillfälle att under några perioder af mitt lif komma i personlig beröring med den person, som här är ifrågasatt till erhållande af pension, och jag således äger någon kännedom om honom och hans verksamhet, skall jag anhålla att få yttra några ord.

Utskottet har föreslagit en pension för honom af 1,600 kronor, mot hvilket belopp några reservanter opponerat sig. Här har nu särskildt af herr Wallenberg framhållits vissa brister hos Söderström, som gjorde, att han icke skulle kunna erhålla denna pension. Han anförde, att Söderström konstituerades till auskultant år 1880 och

*Ang. pension
åt extra
landtmätaren* arbetat 21 år i Göteborgs stad under stadsingenjörens dirstädes, samt att han utnämns till kommissionslandtmätare år 1905 och till extra landtmätare 1909. Hvad nu beträffar, att han arbetat så länge i Göteborgs stad och att han gaf sig in på denna bana, sedan han konstituerats till landtmäteriauskultant år 1880, var orsaken därtill den, att han redan år 1875 aflagt fullständig afgangsexamen från Chalmers tekniska läroanstalt i Göteborg. Hans kunskaper voro således betydligt högre än vanliga landmätares, och det var därför gifvet, att han med lust för en högre uppgift skulle ägna sig åt denna verksamhet. Till denna verksamhet har landtmätare icke förut varit kompetenta. Först genom den för ett par år sedan antagna undervisningsplanen komma de att erhålla en verklig sådan. Att han redan då innehade större delen af dessa högre kunskaper och ägnade sin verksamhet åt stadsplanemätning, bör detta utgöra ett hinder för honom att erhålla pension, då han likväl arbetat inom landtmäterifacket? Stadsplanemätning är väl en gren af landtmäteriet och kommer hädanefter att tillhöra det. Men han har icke endast arbetat inom Göteborgs stad utan äfven inom angränsande samhällen i Göteborgs län och där utöfvat en mycket lifdig verksamhet. Emellertid kom han omsider att tänka på, att det kunde vara nödvändigt för framtiden att mera direkt subordinera under landtmäteristyrelsen. De arbeten han förut utfört kunde utföras utan förordnande af Konungens befallningshafvande eller landtmäteristyrelsen. Däraf förklaras, att han så sent som år 1905 utnämndes till kommissionslandtmätare.

Det uppgifves vidare af herr Wallenberg, att han skulle vara en rik man, då han tvärtom själf uppgifver sig vara mycket fattig. Det är emellertid visadt i den kungl. propositionen och genom debetsedel, att han för närvarande *icke* är någon rik man. Han äger visserligen ett stort hus, taxerad till ganska stort belopp, men afkastningen af detta hus ger honom endast mellan tre och fyra hundra kronor att leva på jämte den inkomst han för närvarande har af staten, 1,600 kronor. Jag kan dock icke bestrida riktigheten af herr Wallenbergs uppgifter, men de bero därpå, att Söderström under åren 1909, 1910 ännu kunnat arbeta, och det visar i hvilken hög grad han arbetat, då han kunnat förtjäna ända till 9—10,000 kronor. Hans hälsa är emellertid nu fullkomligt bruten. Han är ur stånd att arbeta, och hans inkomst har därför under år 1911 sjunkit från 9—10,000 kronor till 700 kronor. Jag anser därför, att detta af herr Wallenberg anförda skäl fullkomligt bortfaller.

Landtmäteristyrelsen har själf påpekat, att hans arbete kan fullt jämnställas med kommissionslandmätares arbete. Detta har understrukits af statskontoret och upptagits af Kungl. Maj:t. Att det oaktadt opponera mot att han skulle få pension, är en fullkomlig formalism, och formalism har denna kammare många gånger opponerat sig emot.

Då härtill kommer, att, om han icke skulle beviljas pension, han komme att kvarstå i tjänsten och, så godt han kan, utöfva densamma för att få sin utkomst, så bör, väl äfven detta vara ett skäl att bevilja pensionen, ty det kommer att lända allmänheten till skada, om han kommer att behålla sin tjänst.

Då beloppet är jämförelsevis ringa emot den pension, landtmätare *Ang. pension*
 hädanefter komma att åtnjuta, ber jag att få yrka bifall till utskottets *åt extra*
 hemställan. *landtmätaren*
A. E. Söder-
ström.

(Forts.)

Herr statsrådet Petersson: En talare, som här yrkat på det lägre beloppet, yttrade något om, att man kunde läsa mellan raderna, att anledningen till denna framställning från Söderström vore, att han skulle bli i tillfälle att sysselsätta sig med något annat än landtmäteri.

Jag för min del blef litet fundersam, när jag hörde detta. Den tanken har åtminstone varit så fullkomligt främmande för mig, när jag tillstyrkte Kungl. Maj:t att föreslå denna pension, att det var för mig en fullständig överraskning. Jag har icke haft annat att stödja mitt omdöme på i detta fall än de officiella handlingar, som föreligga. Af dessa officiella handlingar framgår för det första, hvad talaren mycket riktigt sade, att denne man icke fullt ut fyllt villkoren för att erhålla pension, och det är ju ock anledningen, hvarför man gått till Riksdagen och föreslagit Riksdagen att bevilja honom denna pension. Det framgår, att han ännu icke nått pensionsåldern. Han är bara 57 år. Men det framgår också af de officiella läkarintygen, att mannens hälsa är, såvidt jag kan förstå, bruten. Ty med de sjukdomar och defekter, han enligt dessa läkarintyg är behäftad med, lär det icke vara stor förhoppning eller ens den minsta sannolikhet, att han kan ute i skog och mark utföra landtmäterigöromål åtminstone. Landtmäteristyrelsen har tillstyrkt pensionen under framstående af de skäl, som synas i utlåtandet och som förut blifvit omnämnda af de talare, som haft ordet. Statskontoret, som också tillstyrkt, brukar sannerligen betraktas såsom en mycket stor auktoritet i pensionsfrågor. — Det har jag med mig från den tid jag satt i statsutskottet och behandlade pensionsfrågor. Jag minnes, att så snart statskontoret hade tillstyrkt ett pensionsbelopp, så ansåg man, att framställningen hvilade på mycket säkra grunder. — Det är, som sagdt, med stöd af dessa officiella uttalanden och framställningar, som jag bildat mig mitt omdöme och tillstyrkt detta pensionsbelopp. Jag har icke kunnat ingå i några privata undersökningar af mannens förhållande i öfrigt. Men jag har enskildt samtalat med chefen för landtmäteristyrelsen, och han har icke haft att förmäla några af dessa för Söderström i pensionshänseende diskvalificerande omständigheter, som här blifvit omnämnda. Men han har framhållit, att därest denna pension icke skulle af Riksdagen beviljas, är det mycket sannolikt, att mannen står kvar i sin tjänst, äfven om han skulle blifva nästan oduglig att tjänstgöra. Han har rätt att skaffa sig tjänstemedhjälpare, och dessa få utföra de uppdrag, han kan få. Han får afstå sportelinkomsterna till dem, men han behåller sannolikt sitt arfvode, som är 1,600 kronor.

Med hänsyn till dessa förhållanden och till mannens brutna hälsa tillåter jag mig hemställa, huruvida icke kammaren ville bevilja honom de 1,600 kronorna, som icke äro något stort belopp. Jag förutsätter, att det är riktigt, då han själf säger, att han icke är i

Ang. pensionbesittning af någon förmögenhet eller har något af enskildt förvärf
 åt extra att lefva på.
 landtmätaren

A. E. Söderström.

(Forts.)

Herr von Stapelmohr: Herr talman, mina herrar! Det var något öfverraskande uppgifter talaren på stockholmsbänken kom fram med rörande Söderströms ekonomiska ställning. Något tal därom har icke förekommit inom utskottet, hvadan utskottet icke haft annat att fästa sig vid än hvad statsrådsprotokollet därom innehåller. Rörande Söderströms ekonomiska ställning uppgifves där, att han i sin deklaration, afgifven år 1911, uppgifvit sig äga en fastighet, som är taxerad till 101,000 kronor. Det är visserligen ett mycket afsevärdt belopp, men fastigheten är så skuldbelastad, att när förvaltningskostnad och skuldräntor afdragits, har det blifvit endast några hundra kronors öfverskott. Det kan vara möjligt, att han under föregående år haft de stora inkomster, en föregående talare angaf, men år 1910 tycks han icke hafva haft större inkomster, än han själf uppgifvit. Deklarationen är afgifven, som herrarna veta, på heder och samvete, och vi hafva då anledning tro, att uppgiften är riktig.

Det talades om, att han har i 21 år sysslat med stadsingenjörsarbeten, men det står i statsrådsprotokollet, att han sysslat med uppgörande af stadsplaner och jordafsöndringar, m. m. dylikt. För stadsplaners uppgörande fordras specialstudier och särskild skicklighet och erfarenhet, som icke kan påräknas hos kommissionslandtmätare i allmänhet.

Landtmäteristyrelsen, som är den rätta att bedöma värdet af hans arbete, har ock i sitt yttrande beträffande Söderströms verksamhet sagt, att landtmäteristyrelsen ansåge sig »på det hela taget kunna uttala den mening, att densamma i förhållande till hans tjänsteår kunde betraktas såsom normal och att densamma, därest han kunnat kvarstanna i tjänst till en ålder af 65 år, icke bort utgöra binder för erhållande af pension enligt bestämmelser för kommissionslandtmätare».

Jag nämnde, då jag förra gången hade ordet, att vid omorganisationen af landtmäteriväsendet hade kommissionslandtmätarnes förvärfsmöjligheter blifvit i hög grad kringskurna, och detta genom statens åtgöranden. Det kan då väl icke vara annat än rimligt, att staten söker godtgöra detta. Det har staten gjort i ett fall förut, och här föreligger ett fall, där staten bör handla på samma sätt.

År 1910 var det två landtmätare, som begärde ökad pension från 1,600 kronor till 2,000 kronor. Båda två voro berättigade till pension såsom landtmätare med 1,600 kronor, men det oaktadt tillstyrktes pensionens förhöjning till 2,000 kronor, och skälen därför angaf landtmäteristyrelsen vara den förändrade ställning, hvori kommissionslandtmätarne till följd af omläggningen af landtmäteriet i orterna försatts.

»Denna förändrade ställning — säger styrelsen — bestode ej mindre däri, att mycket begränsade utsikter till erhållande af arbeten för dem inträdt genom distriktsindelningen, än äfven i den omständigheten att dessa på gamla dagar kvarstående landtmätare för de arbeten, som åt dem uppdragits eller komme att uppdragas, finge vidkännas

nedsättning i arfvodet genom tillämpning af nya landmäteritaxan med icke mindre än omkring en tredjedel af förut utgående ersättning, utan att någon godtgörelse härför komme dem till godo».

*Ang. pension
ät extra
landmätaren
A. E. Söder-
ström.*

Förslaget godkändes af Riksdagen. Jag tycker, att dessa skäl tala mycket starkt för att staten ock beträffande Söderström bör visa en välvilja af samma slag, som visades de andra landmätarna, och därtill kommer, att nu icke är föreslaget, att han skulle få en pension öfverstigande den vanliga, utan endast med samma belopp.

(Forts.)

Herr Wallenberg: Det tjänar icke mycket till att argumentera i denna sak, därför att de olika sidorna synas icke taga skäl.

Mitt förnämsta argument är, att jag icke vill vara med om, att med en hel pension i detta fall premiera någonting, som icke bör premieras. Den farhåga, som en och annan uttryckt, att statsverket får behålla denne märkvärdige man, om han icke får 1,600 kronor i pension, motsäges i någon mån af hans egen ansökan till Kungl. Maj:t, där han anhåller om »en årlig pension å 1,600 kronor eller det belopp, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt».

För min del finner jag 1,200 kronor vara ett mycket skäligt belopp, och jag hoppas att Första kammaren finner det också.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt samt vidare därpå att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservation; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren skall antaga det förslag, som innefattas i den vid bankoutskottets utlåtande nr 19 afgifna reservation vid punkten 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan i denna punkt.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 48.

Punkterna 14—17.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Herr statsrådet *Bergström* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående bestridande af kostnader för ökade arbetskrafter inom landtförsvarsdepartementet.

Herr statsrådet *Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående försäljning af förra kompaniechefsbostället Mohris-måla nr 1 i Kronobergs län;
 - 2:o) angående upplåtande af lägenheter från förra kompaniechefsbostället Edeby nr 1 och 2 i Södermanlands län;
 - 3:o) angående upplåtande af en lägenhet från förra länsmansbostället Ileberg nr 1 i Göteborgs och Bohus län;
 - 4:o) angående upplåtande af lägenheter från det till kronopark afsatta kronohemmanet Näset nr 1 i Jämtlands län;
 - 5:o) angående upplåtande af lägenheter från det till kronopark afsatta förra militiebostället Andersön nr 1 i Jämtlands län;
 - 6:o) angående upplåtande af lägenheter från förra skvadronschefsbostället Nyvalla nr 1 i Uppsala län;
 - 7:o) angående försäljning af vissa områden från det till kronopark afsatta förra fanjunkarbostället Åsen nr 5 i Jämtlands län;
 - 8:o) angående upplåtande af visst område vid Gellivare Malmberg i Norrbottens län;
 - 9:o) angående försäljning af lägenheten Turedams kvarn i Jönköpings län jämte den kronan såsom ägare af nämnda lägenhet tillkommande vattenrätt i Emån;
 - 10:o) angående försäljning af lägenheter från förra kornettsbostället Torp nr 2 Södre i Alfsborgs län;
 - 11:o) angående upplåtande af en lägenhet från Starby kungsladugård i Östergötlands län; samt
 - 12:o) angående försäljning af lotter från förra hospitalslägenheten Bergbetningen under Skogsholms kronopark i Gottlands län.
-

Vid förnyad föredragning af jordbruksutskottets den 27 och 30 sistlidne april bordlagda utlåtanden:

nr 43, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två markområden, tillhöriga Västernorrlands regementes förra öfningsplats Sänga mo,

nr 44, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlämnande till landtförsvaret af viss del af den inom staden Västerås belägna kronolägenheten Kungsängen,

nr 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverflyttande till landtförsvaret af vissa delar af kronodomänerna nr 2 Hene Prästegården och nr 4 Hene Bredegården i Norra Kyrketorps socken af Skaraborgs län m. m.,

nr 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra majorsbostället Tostarp nr 2 med Råröd nr 1 och Lierna nr 1 i Kristianstads län,

nr 47, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra militieboställena Norra Östbro nr 1 och Södra Östbro nr 1 i Värmlands län,

nr 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra sergeantbostället 1 mantal Kroken nr 1 i Göteborgs och Bohus län,

nr 49, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af viss del af kronan tillkommande ersättning för husröta å förra kronojägarbostället $\frac{1}{4}$ mantal Sjötorp i Skaraborgs län,

nr 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa områden från förra fanjunkarbostället Farhult nr 3, 6 i Malmöhus län,

nr 51, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra sergeantbostället Skafve nr 1 och förra kvartermästarbostället Kattarp nr 9 i Malmöhus län,

nr 52, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra sergeantbostället Vistorp nr 7 i Kristianstads län,

nr 53, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af ett område från kronoparken Gråshult i Kristianstads län,

nr 54, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra fanjunkarbostället Mörby nr 4 Kronogården i Östergötlands län,

nr 55, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af tre lägenheter från lotten nr 2 Fäladen af förra skvadronchefsbostället Rebbelberga nr 10 Kungsgården i Kristianstads län,

nr 56, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af tre lägenheter från förra kvartermästarbostället Lörstad nr 1 och 2 i Kalmar län,

nr 57, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra kompanichefsbostället Målen nr 1 i Jönköpings län, och

nr 58, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående flottning af skogsalster i gränsfloderna Torneå och

Muonio samt lag angående ändrad lydelse af 14 § i förordningen om allmän flottled den 30 december 1880,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets den 27 och 30 nästlidne månad bordlagda memorial nr 59, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående framläggande för Riksdagen af förslag till grunder för upplåtelse med tomträtt af bostadstomter å kronojord.

Om utredning rörande vissa skogsarbetarens ställning m. m.

Föredrogs ånyo Första kammarens andra tillfälliga utskotts den 27 och 30 nästlidne månad bordlagda utlåtande nr 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande vissa skogsarbetarens ställning och lefnadsförhållanden m. m.

I motion inom Andra kammaren, nr 241, hade herr *Bernh. Eriksson* hemställt, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta verkställa utredning rörande skogsarbetarnes ställning och lefnadsförhållanden i Norrland samt, i den mån det finnes önskligt, äfven i andra i detta afseende därmed jämförliga landsdelar och därefter vidtaga de åtgärder och, i den mån Riksdagens medverkan kräfvdes, till Riksdagen göra de framställningar, som af denna utredning föranledas».

På hemställan af sitt fjärde tillfälliga utskott, till hvilket motionen hänvisats, hade Andra kammaren bifallit motionen.

Första kammaren, som därefter delgifvits Andra kammarens beslut, hade remitterat ärendet till förberedande behandling af sitt andra tillfälliga utskott, som i föreliggande utlåtande på anförda grunder hemställt, att Första kammaren måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Reservation hade afgifvits af herr *Danström* mot viss del af motiveringen.

Herr *Danström*: Då jag till föreliggande utskottsbetänkande beträffande viss del af motiveringen anmält en afvikande mening, vill jag här helt kort angifva hvad denna min reservation innebär.

I motsats till det beslut, som i fråga om motiveringen fattats af Andra kammaren, hvilken ansett, att den ifragasatta utredningen af kroppsarbetarnas ställning och lefnadsförhållanden i Norrland borde verkställas af kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik, har utskottet på sidan 4 i sitt utlåtande ifrågasatt, huruvida icke denna angelägenhet borde anförtros åt särskilda sakkunniga. Detta yttrande kan visserligen anses ha ringa betydelse, enär det icke torde komma att ingå i en Riksdagens skrifvelse, då Andra kammaren bestämt sig

för en annan motivering, men jag håller före, att denna kammare icke onödigtvis bör uttala sig för kommittéväsendets ytterligare utveckling, och att Riksdagen särskildt i detta fall icke bör eller lämpligen kan gifva Kungl. Maj:t någon anvisning, huru denna ifrågasatta utredning bör anordnas.

Såsom man finner af departementschefens yttrande i anledning af förslag till lag om arbetarskydd, är Kungl. Maj:t redan betänkt, på grund af sin kännedom om förhållandena, att med anslutning till nämnda lag lämna särskilda föreskrifter för skogsarbete. Kan det då vara skäl för Riksdagen att ens antyda en ny kommittés sättsättande för detta ärendes förberedande handläggning? Beskaffenheten af de olika skogstrakternas timmerkojor och skogsarbetarnas lefnadsförhållanden i öfrigt torde icke vara så mångskiftande, att en vidlyftig undersökningsapparat behöfver sättas i gång, för att det hälsovådliga i dessa förhållanden må ordnas och en lagstiftningsåtgärd häremot vidtagas.

För öfrigt har den nyligen tillsatta bostadskommittén redan planerat en undersökning af skogsarbetarnes bostäder. Man skulle således kunna befara, för den händelse ännu en utredningskommitté tillsättes, att de olika kommittéerna komma i konflikt med hvar andra om gränserna för sina undersökningsområden.

Jag tillåter mig därför yrka, att några rader i motiveringen må utgå, hvilka innehålla utskottets yttrande om tillsättande af särskilde sakkunnige, och att motiveringen i näst sista stycket af betänkandet må få följande lydelse: »Andra kammarens tillfälliga utskott har ansett, att den ifrågasatta utredningen borde verkställas af kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. Utskottet anser sig icke hafva anledning att närmare ingå på frågan, huru denna utredning bäst bör anordnas, men förutser dock etc.», samt att i sista stycket orden: »något som dock synes utskottet mindre lämpligt» torde utgå.

Herr Jonsson, Olof: Jag vill villigt erkänna, att den ändring i motiveringen, som af den föregående talaren här har föreslagits, är en viss förbättring af utlåtandet i fråga. Men därvid vill jag icke stanna, utan jag anser, att det för en gångs skull kan vara nödvändigt att göra sig något reda för, huruvida den ifrågasatta utredningen verkligen kan leda till ett ändamål, som praktiskt kan af kammaren godkännas. Det gäller, såsom herrarna se, ingenting mindre än att hos Kungl. Maj:t anhålla om en utredning rörande skogsarbetarnas ställning och lefnadsförhållanden i Norrland, äfvensom på flera ställen, där sådant kan anses nödvändigt. Hvad är det, som det är fråga om att utreda här och få reda på? Jo, för det första skall det naturligtvis gälla bostadsförhållandena, men jag tror, att den utredningen är tämligen öfverflödig, ty det kan man nog på förhand säga, hvad den skall utmynna i. Vi kunna uppdelas skogsarbetarna i två kategorier, den ena, som på afverkningsplatsen sysselsätter sig med att fälla och aptera träd, och den andra, som har till sysselsättning att transportera virket från skogen till aflägningsplatsen, vare sig sågverk, flottled eller järnväg. Den förra delen af dessa skogsarbetare måste i alla de fall, där icke en bostad finnes inom ungefär

Om utredning rörande vissa skogsarbetares ställning m. m.
(Forts.)

Om utredning rörande vissa skogsarbetares ställning m. m.

(Forts.)

högst två kilometers afstånd, hysas på själfva afverkningsplatsen i därför uppförda skogskojor. Dessa skogskojor äro naturligtvis icke idealiska. De få där icke ligga på resårer. De få visserligen bo varmt, ty dessa kojor äro väl ordnade i det fallet, men för rök blifva de utsatta, och för utrymmet är det icke heller så väl sörjdt. Detta i fråga om bostadsförhållandena. Vill man veta, huru de lefva under dessa skogsarbeten, får jag säga, att det i allmänhet måste blifva på torrskaffning, som det heter, då födan hufvudsakligen består af fläsk, bröd och dylika kraftiga varor. Finnes det i närheten möjlighet att skaffa sig mjölk och dylikt, så begagna de sig naturligtvis af sådant. Men i alla större skogshyggen, belägna på skogsparker om tusentals tunnland, blir det i regel omöjligt att skaffa sig sådant, utan då blir det kaffet, som blir den flytande föda de kunna förskaffa sig. Gäller det att taga reda på hurudan deras förtjänst är, skulle säkerligen hvilka utredningsmän som helst komma till korta med att få en sådan sammanfattning af detta, att den skulle kunna läggas till grund för någon åtgärd från statsmakternas sida beträffande regleringen af dessa arbetspriser, ty de gå i regel ut på ackord. I genomsnitt tror jag man kan säga, att deras arbetsförtjänst är tämligen god, och det behöfva de ock hafva, då de underkasta sig strapatser och dåliga bekvämligheter, jämfördt med förhållandet i vanliga fall.

Om Riksdagen bifaller utskottets hemställan och Kungl. Maj:t skall sätta till en sådan här utredning med särskilda undersökare för olika trakter i vårt land, där skogsafverkning äger rum, och om jag då antar, att undersökningarna exempelvis skulle utmyнна däri, att det råder missförhållanden på ett eller annat ställe, att t. ex. skogskojorna äro sämre, än hvad de borde vara, att deras förtjänst är sämre, än hvad man med rim och reson kan fordra, hvad skola då statsmakterna vidtaga för åtgärd mot detta, om resultatet skulle blifva så? Tror man sig om att genom lagstiftning ålägga en skogafverkare att efter en viss schablon bygga skogskojor i skogen eller att aflöningsvillkoren skola bestämmas efter en viss norm? Jag tviflar på, att någon i Riksdagen skall kunna kasta sig in på ett sådant område, ty därmed vore man inne på ett steg, som man icke vet, hvart det kan komma att leda. Det skulle vara ett egendomligt och mindre lyckadt sätt att gripa in i den fria aftalsrätten emellan arbetsgifvare och arbetare, och för öfrigt, om så är, att på vissa ställen ett missförhållande här kan äga rum, som man skulle önska få rättelse på, tro icke herrarna då, att ortspresen, som alla äro så angelägna om att mata med nyheter och uppgifter, är tillräcklig för att väcka en opinion däremot och på det sättet råda bot mot de missförhållanden man med denna utredning tänkt sig kunna afhjälpa? Nej, mina herrar, det är bra att få en utredning om allt möjligt inom sambället, men innan man besluter sig för att göra en sådan, hvars räckvidd i fråga om undersökningen ingalunda kommer att blifva obetydlig, bör man ock hafva klart för sig, att en sådan utredning skall kunna utmyнна i en åtgärd, som statsmakterna skola kunna vidtaga för att råda bot på de missförhållanden, som man tror sig hafva funnit. Men när man är på det klara med, att lagstiftningsmakterna i det fall, som här är i fråga, icke kunna genom lag-

stiftning eller annan åtgärd göra någonting, då måste ock hela skrivelseförslaget vara af sådan beskaffenhet, att det icke bör afgå från Riksdagens sida.

År 1909 begärde Riksdagen hos Kungl. Maj:t en utredning om bostadsförhållandena för flottningsarbetare, och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som på remiss från Kungl. Maj:t haft att yttra sig om den saken, har föreslagit, att i flottningsstadgan en bestämmelse skall upptagas med det innehåll, att, såväl vid den syn, som alltid skall föregå öppnandet af en allmän flottled, som sedermera vid de årliga synerna det skulle tagas i betraktande och lämnas föreskrifter om, huruvida på den eller den platsen en kasern eller bostad skulle behöfva af flottningsföreningen uppföras. Det är en åtgärd, som man står på fast mark för att kunna genomföra, ty den hänför sig till offentlig myndighet och åtgärder, som af den skola vidtagas. Här däremot är man inne på det fria förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare, och att på den vägen införa en bestämmelse, som på något lämpligt, mänskligt sätt skulle kunna reglerande ingripa i dessa förhållanden, tror jag är så godt som omöjligt; och af den anledningen tar jag mig friheten yrka afslag på hela utskottets hemställan.

Om utredning rörande vissa skogsarbetares ställning m. m.
(Forts.)

Grefve Lagerbjelke: Båda de föregående talarne hade anmärkningar att framställa mot utskottets utlåtande. Den förste talaren, herr Danström, kunde dock vara med om en utredning, men hade anmärkningar att framställa mot viss del af motiveringen. Jag har dock svårt att förstå, att han af denna orsak skulle behöft reservera sig eller ens yttra sig här i kammaren. Utskottet har icke gjort någon hemställan, att utredningen skulle verkställas af särskilda sakkunniga, utan har endast ifrågasatt detta, och jag anser, att utskottet härför haft synnerligen goda skäl. En utredning kan icke gärna verkställas på något annat sätt än genom kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik eller genom särskilda sakkunniga. Nu säger kommerskollegium själf, att denna fråga icke gärna kan utredas genom utsändande af frågoformulär eller på något dylikt sätt, utan att utredningen måste ske genom särskildt utsända personer, som på ort och ställe taga förhållandena i betraktande. Då synes lämpligast, att de personer, som insamla dessa uppgifter och skaffa sig denna sakkunskap, äfven få den efterföljande frågans behandling om hand och inkomma med det förslag, som kan erfordras. På det sättet blir ju frågan utredd i hela sin omfattning af samma personer, hvilket icke blir fallet, om frågan skulle utredas af kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.

Samma talare slutade med anmärkningen, att det finnes tillsatt en särskild bostadskommitté och att det möjligen skulle kunna uppstå konkurrens mellan nyssnämnda sakkunniga och bostadskommittén. Detta har utskottet emellertid vänt sig emot och försökt förekomma.

Beträffande den senare talaren har han haft större anmärkningar emot utskottets utlåtande. Han har yrkat afslag af det skäl, att han i det hela anser denna utredning onödig. Jag vill dock framhålla, att det synes mig vara svårt för Första kammaren att nu göra annat än biträda utskottets hemställan. Denna kammare har nämligen år

Om utredning rörande vissa skogsarbetarens ställning m. m.
(Forts.)

1909 afstyrkt en utredning angående dessa skogsarbetarens ställning och lefnadsförhållanden just af det skäl, att man kunde förvänta, det kommerskollegium skulle företaga utredningen på grund af sitt uppdrag angående landtarbetarstatistiken. Skulle nu kammaren icke bifalla utskottets hemställan, komme kammaren att frånträda den ställning, kammaren intog år 1909. Jag kan för min del icke heller finna annat, än att de skäl, som då motiverade kammarens ståndpunkt, fortfarande äro giltiga. Har något kommit emellan, skulle det väl vara sådant, som ytterligare styrker behovet af en sådan utredning; och i det fallet vill jag särskildt åberopa den så kallade yrkesfarekommitténs i utskottets utlåtande omtalade betänkande. Där utlägges ganska vidlyftigt, att sådana sanitära missförhållanden råda, att utredning och efterföljande åtgärder verkligen behöfvas. De bestämmelser, som yrkesfarekommittén intog i sitt förslag, hafva visserligen utslutits i det senare framlagda lagförslaget, men berodde detta, enligt departementschefens uttalande, därpå, att Kungl. Maj:t borde hafva en allmän rätt att meddela föreskrifter just i de öfverklagade afseendena, särskildt angående bostäder. Om nu lagen antages, synes det mig särdeles lämpligt, att Kungl. Maj:t, för att sättas i tillfälle att riktigt utöfva denna sin rättighet, må hafva en utredning angående de öfverklagade missförhållandena att stödja sig på.

Jag får således, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande utlåtande, förutom beträffande motiveringen, hvartill han ville återkomma efteråt, yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att samma hemställan skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Beträffande vidare motiveringen yttrade herr talmannen, att i afseende därpå yrkats, dels att utskottets yttrande skulle godkännas, dels ock, af herr *Danström*, att hvad utskottet yttrat skulle godkännas med den ändring, att ej mindre den del af motiveringen, som i tredje stycket å sid. 4 i det tryckta utlåtandet började med orden »Utskottet ställer sig emellertid tveksamt» och slutade med »anser sig utskottet icke hafva anledning närmare ingå», utbyttes mot »Utskottet anser sig icke hafva anledning att närmare ingå på frågan, huru denna utredning bäst bör anordnas», än äfven att i slutet af nästföljande stycke orden »något som dock synes utskottet mindre lämpligt» utelämnades.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarades propositionen på godkännande af utskottets yttrande vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående försäljning af förra kompanichefsbostället Mohrismåla nr 1 i Kronobergs län;
- 2:o) angående upplåtande af lägenheter från förra kompanichefsbostället Edeby nr 1 och 2 i Södermanlands län;
- 3:o) angående upplåtande af en lägenhet från förra länsmansbostället Ileberg nr 1 i Göteborgs och Bohus län;
- 4:o) angående upplåtande af lägenheter från det till kronopark afsatta kronohemmanet Näset nr 1 i Jämtlands län;
- 5:o) angående upplåtande af lägenheter från det till kronopark afsatta förra militiebostället Andersön nr 1 i Jämtlands län;
- 6:o) angående upplåtande af lägenheter från förra skvadronchefsbostället Nyvalla nr 1 i Uppsala län;
- 7:o) angående försäljning af vissa områden från det till kronopark afsatta förra fanjunkarbostället Åsen nr 5 i Jämtlands län;
- 8:o) angående upplåtande af visst område vid Gellivare Malmberg i Norrbottens län;
- 9:o) angående försäljning af lägenheten Turedams kvarn i Jönköpings län jämte den Kronan såsom ägare af nämnda lägenhet tillkommande vattenrätt i Emån;
- 10:o) angående försäljning af lägenheter från förra kornettsbostället Torp nr 2 Södre i Älfsborgs län;
- 11:o) angående upplåtande af en lägenhet från Starby kungsladugård i Östergötlands län; samt
- 12:o) angående försäljning af lotter från förra hospitalslägenheten Bergbetningen under Skogsholms kronopark i Gottlands län.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts nedannämnda, under dagen aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående inrättande af vissa parallellklasser vid folkskoleseminarierna i Uppsala, Strängnäs och Kalmar;
 - 2:o) angående anslag till vissa af svenska lifräddningssällskapet anordnade kurser;
 - 3:o) angående användande af naturhistoriska riksmuseets byggnadsfond för genomförande af vissa förändringar i planen för museets portvaktshus vid Djurgårds-Frescati;
 - 4:o) angående uppförande af asylbyggnad å allmänna barnbörds husets tomt å kungl. Djurgården;
 - 5:o) angående anslag till August Abrahamsons stiftelse å Näs m. m., samt
 - 6:o) angående bestridande af kostnader för ökade arbetskrafter inom landförsvarsdepartementet.
-

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående pensionsreglering för rektorerna vid de allmänna läroverken.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, nr 81, till Konungen, angående utredning om fångelseläkarnes kompetens i rättspsykiatriskt hänseende.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående klagan öfver val af landstingsmän, och

nr 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse af § 39 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 samt af § 41 mom. 1 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

statsutskottets utlåtanden:

nr 65, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af vissa byggnader vid Stockholms hospital m. m.,

nr 66, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för uppförande af tre bostadshus för betjäning vid Vänersborgs hospital och asyl,

nr 67, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning af statsbanor från Sveg till Brunflo och från Sveg till Hede samt i dithörande ämnen väckta motioner,

nr 68, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning, i hvad angår statens affärsverksamhet, gjorda framställning om anslag till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens järnvägar, och

nr 69, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkt 56 under sjunde hufvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställning om provisorisk lindring åt synnerligen skattetyngda kommuner;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande nr 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag angående utlämnande af lån åt kommuner från konungariket Sveriges stadshypotekskassa m. m. samt om anslag till utredningens verkställande;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 20, i anledning af väckt motion om uppdrag åt konstnären Axel Törneman att i Andra kammarens plenisal utföra väggmålningar m. m.,

nr 21, i anledning af väckt motion om uppgörande af förslag till dekorerings af Första kammarens plenisal,

nr 22, i anledning af gjord framställning angående utgallring af Riksdagens arkivhandlingar,

nr 23, angående ändringar i gällande aflöningsstat för fullmäktige i riksbanken,

nr 24, i anledning af väckt motion om inrättande af en ny deputeradebefattning i riksbankens styrelse,

nr 25, angående höjning af anslaget till Riksdagens bibliotek m. m.,

nr 26, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:ts angående utvidgning af Riksdagens bibliotek till ett statsvetenskapligt bibliotek m. m., och

nr 27, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket;

lagutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i inmutningsrätten,

nr 46, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående löne-regleringar för prästerskapet i föreslagna nya församlingar i Stockholm,

nr 47, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:ts med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ändring af 10 kap. 21 § rättegångsbalken, och

nr 48, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskapsrättsverkningar samt till lag om ändrad lydelse af 70 § utsökningslagen; äfvensom

jordbruksutskottets utlåtande nr 61, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af en lägenhet från förra bataljonspredikantsbostället Båtegården nr 1 i Älfsborgs län.

Herr *Fahlén* aflämnade en af honom m. fl. undertecknad motion, nr 106, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skogsvårdsavgifter.

Fredagen den 3 maj.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Justerades sexton protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1,05 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 3 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Upplästes följande ingifna läkareintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första kammare, borgmästaren *Erik Trana* på grund af akut lufrörskatarr tills vidare är förhindrad att deltaga i Riksdagens förhandling intygas på heder och samvete.

Göteborg den 2¹ maj 1912.

C. Fr. Höckert.
Legitimerad läkare.

Vid föredragning af ett från Andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 363, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess första tillfälliga utskotts utlåtande nr 8, i anledning af herrar G. Kronlunds och A. Karlsons i Västtomten motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande möjligheterna för en inhemska tillverkning af mineraloljor och svafvel m. m., beslöt Första kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott nr 1.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 21, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående införande af proportionellt valsätt vid val af kommunalfullmäktige;

bevillningsutskottets betänkande nr 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af

54 § 1 mom. i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering; äfvensom

lagutskottets utlåtande nr 49, i anledning af väckt motion om antagande af en provisorisk lag, i syfte att stat eller kommun måtte erhålla rätt till förvärfvande genom expropriation i vissa fall af marken till lägenheter å ofri grund.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den af herr *Fahlén* m. fl. den 1 innevarande månad väckta och då bordlagda motion, nr 106, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skogsvårdsafgifter.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran följande den 1 i denna månad bordlagda ärenden, nämligen konstitutionsutskottets utlåtanden nr 19 och 20, statsutskottets utlåtanden nr 65—69, sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande nr 1, bankoutskottets utlåtanden och memorial nr 20—27, lagutskottets utlåtanden nr 45—48 äfvensom jordbruksutskottets utlåtande nr 61.

Herr *Åström* väckte en motion, nr 107, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående understöd till rederiaktiebolaget Transatlantic för uppehållande af regelbunden ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Australien.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag äfvensom protokollet för den 26 nästlidne april.

Kammaren åtskildes kl. 3,13 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.